

Innowacyjność opakowań i gospodarka odpadami opakowaniowymi w świetle przepisów prawa

Beata KUZIEMSKA

ORCID: 0000-0002 1619 0799

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Wydział Agrobioinżynierii i Nauk o Zwierzętach

Krystyna PIENIAK-LENDZION

ORCID: 0000-0002-7309-4074

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Wydział Nauk Społecznych

Krzysztof PAKUŁA

ORCID: 0000-0002-6568-0639

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Wydział Agrobioinżynierii i Nauk o Zwierzętach

6.1. Wprowadzenie

Wzrastająca produkcja zróżnicownego asortymentu towarów spożywczych i przemysłowych zmusza do poszukiwania innowacyjnych rozwiązań w zakresie opakowań. Rozwój sprzedaży samoobsługowej, katalogowej czy internetowej sprawia, że opakowanie staje się szczególnym nośnikiem informacji o produkcie i producencie¹.

Programy rozwojowe polskiej gospodarki sposo-
dowały intensyfikację procesu innowacyjnego na rynku opakowań w ostatnich latach. Wprowadzona tzw. narodowa strategia spójności, ujęta w postaci narodowych strategicznych ram odniesienia („Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013”), wspiera wzrost gospodarczy i zatrudnienie, zwłaszcza w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna

¹ E. Jerzyk, *Nowoczesne opakowanie – design, funkcjonalność i informacje*, „Opakowanie” 2006, nr 2, s. 24.

Gospodarka (POIG), co zwiększa możliwości wzrostu innowacyjności w branży opakowaniowej².

Zmagania konkurencyjne oraz nieustająca rywalizacja o klienta sprawiły, że opakowanie przestaje być tylko tworzywem osłaniającym produkt, a staje się atrakcyjnym „niemym sprzedawcą”. Jest ono coraz ważniejszym elementem marketingu. Klient, wybierając produkt, zwraca uwagę na wygląd zewnętrzny opakowania – barwę, kształt, przypisując pośrednio jego cechy znajdującemu się wewnątrz produktowi. Mając powyższe na uwadze, nie należy jednak zapominać o podstawowej roli opakowania, jaką jest ochrona produktu i usprawnienie procesów logistycznych.

Według normy PN-0-79000:97 „Opakowanie jest to wyrób zapewniający utrzymanie określonej jakości pakowanych produktów, przystosowanie ich do transportu, składowania oraz prezentacji, a także chroniący środowisko przed szkodliwym oddziaływaniem niektórych produktów”³.

We współczesnym świecie wiele produktów, aby zachować dobrą jakość, wymaga ochrony, którą zapewnić im może właściwe opakowanie. Szacuje się, że spośród wszystkich wyrobów obecnych na rynku, dla ponad 95% z nich opakowanie jest niezbędne⁴.

Lisińska-Kuśnierz i Ucherek podają, że opakowanie chroni produkt, podczas transportu, magazynowania oraz użytkowania, a jednocześnie chroni środowisko przed szkodliwymi wpływami zapakowanego produktu, ułatwia proces produkcji, transportu, sprzedaży i użytkowanie produktu, informuje o cechach zapakowanego produktu, zwłaszcza o jego konsumpcyjnej przydatności, stanowi prezentację produktu, a poprzez swoje walory promocyjne w zamierzony sposób psychologicznie oddziałuje na konsumentów⁵.

² S. Tkaczyk, *Stan aktualny i trendy w opakowalnictwie*, [w:] *Towaroznawstwo – opakowania – logistyka*, red. Z. Foltynowicz, J. Jasiczek, G. Szymczak, AE, Poznań 2008, s. 147.

³ PN-0-9700:97 *Opakowania. Terminologia*.

⁴ D. Świętecka, H. Podsiadło, *Wymagania stawiane opakowaniom do produktów spożywczych i metody badania tych opakowań*, „Opakowanie” 2007, nr 9, s. 50.

⁵ M. Lisińska-Kuśnierz, M. Ucherek, *Postęp techniczny w opakowalnictwie*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Kraków 2003, s. 146.

Rozwój gospodarki opakowaniowej, którą należy zrozumieć jako całokształt działań technicznych, ekonomicznych i organizacyjnych związanych z pakowaniem dóbr materialnych, prowadzonych w celu zapewnienia właściwej działalności gospodarczej dotyczącej produkcji, zużycia i poużytkowego zagospodarowania opakowań zależy od wielu czynników ekonomicznych, społecznych, a także ekologicznych i prawnych⁶. Do podstawowych czynników kształtujących rozwój gospodarki opakowaniowej należy zaliczyć: postęp w gospodarce i rozwój rynku, zmiany w warunkach życia ludności, wzrost świadomości i wymagań konsumenckich oraz ochrona środowiska naturalnego. Zasadnicze wymagania stawiane opakowaniom z punktu widzenia ochrony środowiska, sprawdzają się przede wszystkim do zasady tzw. „4R”: reduction, reuse, recover oraz recykling⁷.

Celem pracy jest zapoznanie z aktualnym stanem prawnym dotyczącym gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi w Polsce, na tle UE.

6.2. Akty prawne regulujące gospodarkę opakowaniami i odpadami opakowaniowymi

W Polsce kluczowym aktem prawnym regulującym gospodarkę opakowaniami i odpadami opakowaniowymi jest Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 roku o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi⁸ znowelizowana Ustawą z dnia 12 października 2017 r. o zmianie ustawy

⁶ M. Kuboń, *Koszty gospodarki opakowaniami w gospodarstwach o różnym typie produkcji rolniczej*, „Inżynieria Rolnicza” 2008, 4(102), s. 431; M. Kuboń, D. Kurzawski, *Gospodarka odpadami opakowaniowymi na przykładzie wybranych gospodarstw Polski Południowej*, „Inżynieria Rolnicza” 2013, 2(143), t. 1, s. 202; S. Jakowski, *Analiza czynników wpływających na rozwój przemysłu opakowań w Polsce*, „Opakowania” 2002, nr 8, s. 20; A. Dudziak, W. Piekarski, M. Stoma, A. Kuranc, M. Baryła-Paśnik, *Rynek opakowań w logistyce w aspekcie ekonomiczno-prawnym*, „Logistyka” 2014, nr 6(1), s. 41.

⁷ A. Korzeniowski, M. Skrzypek, G. Szyszko, *Opakowania w systemach logistycznych*, Wydawnictwo ILiM, Poznań 2001, s. 32.

⁸ Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 roku o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz.U. 2013. poz. 888).

o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw⁹.

Celem nowelizacji było dostosowanie polskiego prawa do przepisów dyrektywy 2015/720/WE z 29 kwietnia 2015 r.¹⁰ zmieniającej dyrektywę 94/62/WE¹¹ w odniesieniu do zmniejszenia zużycia lekkich plastikowych toreb na zakupy. Nowelizacja wprowadziła pięć ważnych zmian w stosunku do wcześniej obowiązujących przepisów. Są to:

1. Sprawniejsza kontrola – wskazanie właściwego marszałka dla przedsiębiorcy prowadzącego odzysk i recykling odpadów opakowaniowych według miejsca prowadzenia tej działalności. Konsekwencją tej zmiany jest łatwiejsza kontrola przedsiębiorców przez marszałków województw.

2. Zmiany w eksporcie i wewnątrzwspólnotowej dostawie. W przypadku eksportu lub wewnątrzwspólnotowej dostawy produktów opakowania, w które zapakowane były wprowadzone wcześniej do obrotu produkty sprzedane w kraju, nie stają się odpadami na terenie Polski. Przedsiębiorcy w tym wypadku nie stosują przepisów ustawy w zakresie m.in. zapewnienia odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych wobec opakowań, w których wywieziono z kraju produkty. Jednak pomimo ustawowego wyłączenia, przedsiębiorcy są nadal zobowiązani stosować opakowania spełniające ustawowe wymagania oraz sporządzać i składać marszałkowi województwa roczne sprawozdania.

3. Kampania edukacyjna – zmiana definicji publicznej kampanii edukacyjnej. Dodano obowiązek informowania w ramach takiej kampanii o odpadach powstałych z toreb na zakupy wykonanych z tworzywa sztucznego. Doprecyzowano również sposób samodzielnego wykonywania obowiązku prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych. Ponadto wprowadzono możliwość przekazywania środków z tytułu realizacji kam-

⁹ Ustawa z dnia 12 października 2017 roku o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz innych ustaw (Dz. U. 2017. poz. 2056).

¹⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/720 z dnia 29 kwietnia 2015 roku zmieniająca dyrektywę 94/62/WE w odniesieniu do zmniejszenia zużycia lekkich plastikowych toreb na zakupy (Dz.Urz. WEL 115 z.06.05 2015, s. 11).

¹¹ Dyrektywa 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) z dnia 20 grudnia 2014 roku w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych (Dz.Urz. WEL 365 z 31.12.1994, s. 10, z późn. zm.).

panii bezpośrednio na konto marszałka województwa, który dopiero potem przekaze te środki na rachunek Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dotychczas środki przekazywano od razu do Narodowego Funduszu, podczas gdy sprawozdawczość w tym zakresie znajduje się w gestii marszałka województwa, co utrudniało prowadzenie kontroli. Przedsiębiorca wprowadzający produkty w opakowaniach ma możliwość przekazania organizacji zajmującej się odzyskiem opakowań obowiązku prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych.

4. Wprowadzenie opłaty recyklingowej, którą zobowiązany jest pobierać przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego od klienta nabywającego lekką torbę na zakupy z tworzywa sztucznego przeznaczoną do pakowania produktów oferowanych w tej jednostce. Jedynie bardzo lekkie torby na zakupy z tworzywa sztucznego (o grubości materiału poniżej 15 mikrometrów) będą zwolnione z powyższej opłaty, ale tylko pod warunkiem, że torby będą wymagane ze względów higienicznych lub torby będą oferowane jako podstawowe opakowanie żywności luzem (jeżeli takie działanie zapobiega marnowaniu żywności). Opłata recyklingowa będzie mogła stanowić całkowity koszt torby dla konsumenta albo zostanie doliczona do ceny ustalonej przez daną jednostkę handlową (ostateczna opłata ponoszona przez konsumenta, w której skład wchodzi: właściwa cena torby oraz doliczona do niej opłata recyklingowa). Maksymalna stawka opłaty wynosi 1 zł za jedną sztukę lekkiej torby na zakupy z tworzywa sztucznego. Zgodnie z projektem Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie stawki opłaty recyklingowej z dn. 10 listopada 2017 r. opłata ta wynosi 20 gr.¹²

5. Niższe kary – administracyjna kara pieniężna dla prowadzących jednostki handlu detalicznego lub hurtowego, którzy nie pobierają opłaty recyklingowej wynosi od 500 zł do 20 000 zł. Poprzednia kara zamykała się w przedziale od 5.000 zł do 500.000 zł i została uznana za zbyt wysoką, zwłaszcza w przypadku małych jednostek handlowych.

Obowiązująca ustawa¹³ określa:

¹² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2017 roku w sprawie stawki opłaty recyklingowej (Dz.U. 2017 poz. 2389).

¹³ Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 roku o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi z późn. zmianami (Dz.U. 2001 poz. 888; Dz.U. 2017 poz. 2056).

- 1) wymagania, jakim powinny odpowiadać opakowania wprowadzane do obrotu,
- 2) zasady działania organizacji odzysku opakowań,
- 3) zasady postępowania z opakowaniami oraz odpadami opakowaniowymi,
- 4) zasady ustalania i pobierania opłaty produktowej oraz opłaty recyklingowej.

Ustawa określa również prawa i obowiązki przedsiębiorców:

- 1) będących organizacjami odzysku opakowań;
- 2) dokonujących wewnątrzwspólnotowej dostawy:
 - a) odpadów opakowaniowych,
 - b) produktów w opakowaniach,
- 3) dystrybuujących produkty w opakowaniach,
- 4) eksportujących:
 - a) odpady opakowaniowe,
 - b) opakowania,
 - c) produkty w opakowaniach
- 5) prowadzących recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych;
- 6) wprowadzających opakowania;
- 7) wprowadzających produkty w opakowaniach.

Ustawa określa także obowiązki użytkowników środków niebezpiecznych będących środkami ochrony roślin.

6.3. Kategorie i funkcje opakowań

Opakowaniem (w rozumieniu ustawy z dnia 13 czerwca 2013 roku z późniejszymi zmianami) jest wyrób, w tym wyrób bezzwrotny, wykonany z jakiegokolwiek materiału, przeznaczony do przechowywania, ochrony, przewozu, dostarczania lub prezentacji produktów, od surowców do towarów przetworzonych.

Wyróżnia się następujące kategorie opakowań:

- 1) jednostkowe – służące do przekazywania produktu użytkownikowi w miejscu zakupu;

- 2) zbiorcze – zawierające wielokrotność opakowań jednostkowych produktów, niezależnie od tego, czy są one przekazywane użytkownikowi, czy też służą zaopatrywaniu punktów sprzedaży i które można zdjąć z produktu bez naruszania cech produktu;
- 3) transportowe – służące do transportu produktów w opakowaniach jednostkowych lub zbiorczych w celu zapobiegania uszkodzeniom produktów, z wyłączeniem kontenerów do transportu drogowego, kolejowego, wodnego lub lotniczego.

Opakowania spełniają następujące funkcje:

- 1) produkcyjne – możliwe operacje na całych opakowaniach na wejściu i wyjściu produkcji;
- 2) marketingowe – nośnik reklamy;
- 3) zastosowawcze – nadające się do wykorzystania, ekologiczne;
- 4) logistyczne – jako integralny element systemu logistyki.

Przepisy ustawy stosuje się do wszystkich opakowań, niezależnie od zastosowanego do ich wykonania materiału oraz do powstałych z nich odpadów opakowaniowych.

6.4. Cele ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi

Głównym celem ustawy opakowaniowej jest zharmonizowanie środków dotyczących gospodarowania opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, tak aby zapobiegały negatywnemu wpływowi opakowań i odpadów opakowaniowych na środowisko lub zmniejszały go bez ujemnych konsekwencji dla funkcjonowania rynku wewnętrznego i konkurencji w Unii Europejskiej. Osiąganie tych celów powinno następować przez zwiększenie wielokrotnego użytku opakowań oraz recyklingu i innych form odzysku odpadów opakowaniowych, prowadzących do zmniejszenia ilości ostatecznie unieszkodliwianych odpadów. Ustawa opakowaniowa określa minimalne poziomy odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych w stosunku do ilości wprowadzonych do obrotu opakowań, które

państwa członkowskie Unii Europejskiej są obowiązane osiągnąć na mocy obowiązujących aktów prawnych¹⁴.

6.5. Gospodarka opakowaniami

Wraz z rozwojem rynku usług logistycznych oraz świadomością społeczną dotyczącą ochrony środowiska naturalnego i zrównoważonego rozwoju wzrosło znaczenie logistyki odpadów. Rozpoczęło się kreowanie systemu zarządzania środowiskowego (Environmental Management System – EMS). W analizie problematyki środowiskowej zaczęto powszechnie stosować podejście globalne. Wprowadzono liczne regulacje prawne, inicjatywy i normy środowiskowe. W działalności przedsiębiorstw zwiększono nacisk na czynnik ludzki i dobre praktyki zarządzania. Rozpoczęto powszechne wdrażanie technologii zapobiegających wytwarzaniu odpadów i szkodliwych emisji w tym technologii małoodpadowych i bezodpadowych. Problematyka ochrony środowiska została umiędzynarodowiona¹⁵.

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 13 czerwca 2013 roku z późniejszymi zmianami¹⁶ gospodarkę opakowaniową należy rozumieć jako całość działań technicznych, ekonomicznych i organizacyjnych związanych z pakowaniem dóbr materialnych, prowadzonych w celu zapewnienia właściwej działalności gospodarczej dotyczącej produkcji, zużycia i poużytkowego zagospodarowania opakowań¹⁷.

Wprowadzający opakowania jest obowiązany ograniczać ilość i negatywne oddziaływanie na środowisko substancji stosowanych do wytwa-

¹⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/720 z dnia 29 kwietnia 2015 roku zmieniająca dyrektywę 94/62/WE w odniesieniu do zmniejszenia zużycia lekkich plastikowych toreb na zakupy (Dz.Urz. WE L 115 z 06.05.2015, s. 11). Dyrektywa 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) z dnia 20 grudnia 1994 roku w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych (Dz.Urz. WE L 365 z 31.12.1994 s. 10, z późn. zm.; Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 roku, ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów (Dz.Urz. UE L 309 z 24.11.2009, s. 7).

¹⁵ Z. Korzeń, *Ekologistyka*, Wydawnictwo ILiM, Poznań 2001, s. 7.

¹⁶ Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 roku o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowanymi (Dz.U. 2013. poz. 888).

¹⁷ Ustawa z dnia 20 sierpnia 2002 roku o systemie zgodności (Dz.U. 2002 nr 166, poz. 1360).

rzania opakowań oraz wytwarzanych odpadów opakowaniowych w taki sposób, aby:

- 1) opakowania nie zawierały szkodliwych substancji w ilościach stwarzających zagrożenie dla produktu, środowiska lub zdrowia ludzi oraz maksymalna suma zawartości ołowiu, kadmu, rtęci i chromu sześciowartościowego w opakowaniu nie przekraczała 100 mg/kg;
- 2) objętość i masa opakowań były ograniczone do niezbędnego minimum wymaganego do spełnienia funkcji opakowania oraz zapewnienia poziomu bezpieczeństwa produktowi, biorąc pod uwagę oczekiwania użytkownika.

Wprowadzający opakowania jest obowiązany wprowadzać do obrotu opakowania projektowane i wykonane w sposób umożliwiający:

- 1) ich wielokrotne użycie i późniejszy recykling albo
- 2) przynajmniej ich recykling, jeżeli nie jest możliwe ich wielokrotne użycie, albo
- 3) inną niż recykling formę ich odzysku, jeżeli nie jest możliwy ich recykling.

Odpady z opakowań wielokrotnego użytku poddaje się odzyskowi w warunkach pozwalających na spełnienie wymogów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz powinny spełniać wymagania dla opakowań przydatnych do odzysku.

Opakowania przydatne do odzysku:

- 1) przez recykling – powinny być wytwarzane w sposób pozwalający na recykling określonego procentu masy materiału, z którego opakowanie zostało wykonane zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 2) przez kompostowanie – powinny posiadać zdolność do biodegradacji, niestanowiącą przeszkody w ich selektywnym zbieraniu, procesie kompostowania lub w innych działaniach, którym są one poddawane;
- 3) przez biodegradację – powinny posiadać zdolność rozkładu fizycznego, chemicznego, termicznego i biologicznego, zapewniającą ostateczny rozkład otrzymanego kompostu na dwutlenek węgla, biomasę i wodę;
- 4) energii – powinny posiadać minimalną wartość opałową dolną, pozwalającą na optymalizację odzyskiwania energii.

Oceny zgodności opakowań z normami zharmonizowanymi dokonuje się na podstawie przepisów Ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie

oceny zgodności. „Przedsiębiorca dokonujący wewnątrz wspólnotowej dostawy produktów w opakowaniach oraz wprowadzający produkty w opakowaniach jest obowiązany stosować opakowania spełniające wymagania.

Przedsiębiorca wprowadzający produkty w opakowaniach, wytwarzający opakowania, importujący opakowania oraz dokonujący wewnątrz-wspólnotowego nabycia opakowań może umieszczać na opakowaniach oznakowania wskazujące na:

- 1) rodzaj materiałów, z których opakowania zostały wykonane;
- 2) możliwość wielokrotnego użycia opakowania w przypadku opakowań wielokrotnego użytku;
- 3) przydatność opakowania do recyklingu w przypadku opakowań przydatnych do recyklingu.

Oznakowanie umieszcza się na opakowaniu lub na naklejonej na nim etykiecie, a jeżeli rozmiary opakowania na to nie pozwalają to na dołączonej do opakowania ulotce informacyjnej, w sposób, który nie stanowi przeszkody dla recyklingu odpadów opakowaniowych. Oznakowanie powinno być wyraźne, widoczne, czytelne i trwałe również po otwarciu opakowania. Minister właściwy do spraw środowiska określi w drodze rozporządzenia wzory oznakowania opakowań, kierując się potrzebą zapewnienia prawidłowego postępowania z odpadami opakowaniowymi”¹⁸.

6.6. Gospodarka odpadami opakowaniowymi

Zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi za odpady uznaje się każdą substancję lub przedmiot, której posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest zobowiązany¹⁹. Hierarchia postępowania z odpadami ustanawia kolejność priorytetów składających się na najlepsze, z punktu widzenia ochrony środowiska, całościowe rozwiązanie w zakresie prawodawstwa i polityki postępowania z odpadami. Kolejność priorytetów to zapobieganie powstawaniu, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, inne metody odzysku w tym odzysk energii,

¹⁸ Ustawa z dnia 20 sierpnia 2002 roku o systemie zgodności (Dz.U. 2002 nr 166, poz. 1360).

¹⁹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz.U. 2013 poz. 21).

unieszkodliwianie. Za odpady opakowaniowe uznaje się opakowania wycofane z użycia, niezależnie od materiału z jakiego powstały²⁰.

Przedsiębiorca prowadzący recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych albo przedsiębiorca eksportujący odpady opakowaniowe oraz przedsiębiorca dokonujący wewnątrzwspólnotowej dostawy odpadów opakowaniowych jest obowiązany spełniać wymagania określone dla prowadzonej działalności w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 roku z późniejszymi zmianami²¹ o odpadach, w tym posiadać decyzje w zakresie gospodarowania odpadami, jeżeli są wymagane. Przedsiębiorca wpisany do rejestru jest obowiązany wystawiać odpowiednio do zakresu wykonywanej działalności gospodarczej dokumenty: DPO (dokument potwierdzający recykling odpadów opakowaniowych, w tym określający masę tych odpadów i sposób ich recyklingu), DPR (dokument potwierdzający inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych, w tym określający masę tych odpadów i sposób ich odzysku), EDPO (dokument potwierdzający odpowiednio eksport odpadów opakowaniowych albo wewnątrzwspólnotową dostawę odpadów opakowaniowych w celu poddania ich recyklingowi, w tym określający masę tych odpadów) i EDPR (dokument potwierdzający odpowiednio eksport odpadów opakowaniowych albo wewnątrzwspólnotową dostawę odpadów opakowaniowych w celu poddania ich innemu niż recykling procesowi odzysku, w tym określający masę tych odpadów).

Wprowadzający produkty w opakowaniach jest obowiązany zapewnić odzysk, w tym recykling odpadów opakowaniowych takiego samego rodzaju jak odpady opakowaniowe powstałe z tego samego rodzaju opakowań jak opakowania, w których wprowadził produkty. Wykonuje on ten obowiązek samodzielnie albo za pośrednictwem organizacji odzysku opakowań, której zlecił jego wykonanie. Samodzielnie może wykonywać ten obowiązek, jeżeli poddaje odzyskowi, w tym recyklingowi:

- 1) wyłącznie odpady opakowaniowe wytworzone przez siebie lub
- 2) odpady opakowaniowe zebrane od innych posiadaczy odpadów, takiego samego rodzaju i w takiej samej masie jak odpady opako-

²⁰ T. Styś, R. Foks, *System gospodarowania odpadami opakowaniowymi w Polsce. Perspektywa zamknięcia obiegu*, Raport, Wydawnictwo Instytutu Sobieskiego, Warszawa 2016, s. 12.

²¹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz.U. 2013 poz. 21).

waniowe powstałe z wprowadzonych przez niego do obrotu produktów w opakowaniach.

6.7. Organizacja odzysku opakowań

Organizacja odzysku opakowań przejmuje obowiązek wprowadzającego produkty w opakowaniach na podstawie zawartej z nim w formie pisemnej pod rygorem nieważności umowy, w odniesieniu do całej masy opakowań jednego lub kilku rodzajów, jakie wprowadzający produkty w opakowaniach wprowadził do obrotu w danym roku kalendarzowym. Wprowadzający produkty w opakowaniach jest obowiązany przekazać organizacji odzysku opakowań wszelkie niezbędne dane do realizacji przejętego przez nią od niego obowiązku, w tym informacje o wszystkich wprowadzonych przez niego do obrotu w danym roku kalendarzowym produktach w opakowaniach oraz o wszystkich wprowadzonych do obrotu produktach stanowiących podstawę do obliczenia poziomu odzysku i recyklingu.

W przypadku nieprzekazania organizacji odzysku opakowań wymaganych danych, wprowadzający produkty w opakowaniach jest obowiązany do wniesienia opłaty produktowej obliczonej w odniesieniu do produktów w opakowaniach, o których nie poinformował organizacji odzysku opakowań, a które wprowadził do obrotu w roku stanowiącym podstawę do obliczenia poziomu odzysku i recyklingu. Wprowadzający produkty w opakowaniach oraz organizacja odzysku opakowań mogą zlecić wykonanie poszczególnych czynności w zakresie gospodarowania odpadami opakowaniowymi posiadaczowi odpadów. Są oni również obowiązani przechowywać umowy przez 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym umowa przestała obowiązywać.

Wprowadzający środki niebezpieczne:

- 1) w opakowaniach jest obowiązany zorganizować system zbierania oraz zapewniać odzysk, w tym recykling, odpadów opakowaniowych po środkach niebezpiecznych z tym, że wprowadzający środki niebezpieczne będące środkami ochrony roślin jest obowiązany zorganizować system zbierania oraz zapewniać odzysk, w tym recykling, odpadów opakowaniowych po środkach niebezpiecznych będących środkami ochrony roślin;

- 2) będące środkami ochrony roślin jest obowiązany do sfinansowania kosztów zbierania przez przedsiębiorcę prowadzącego jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego oraz do odebrania od niego, na własny koszt, odpadów opakowaniowych po tych środkach;
- 3) w opakowaniach wykonuje obowiązki samodzielnie albo przez przystąpienie do porozumienia – może zlecić wykonanie poszczególnych czynności w zakresie gospodarowania odpadami opakowaniowymi po środkach niebezpiecznych posiadaczowi odpadów.

Przepisy te stosuje się także do wprowadzającego produkty w opakowaniach wielomateriałowych. Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, rodzaje substancji chemicznych i ich mieszanin, których nie uznaje się za środki niebezpieczne, kierując się specyfiką tych środków oraz brakiem zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzi oraz dla środowiska.

Wprowadzający produkty w opakowaniach przeznacza w danym roku kalendarzowym na publiczne kampanie edukacyjne lub przekazuje w danym roku kalendarzowym na odrębny rachunek bankowy marszałka województwa – łącznie co najmniej 2% wartości netto opakowań wprowadzonych do obrotu w poprzednim roku kalendarzowym.

Jest on obowiązany osiągnąć docelowy poziom odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych, co najmniej w wysokości określonej w tabeli nr 1 do Ustawy z dnia 12 czerwca 2017 roku²², z wyłączeniem wprowadzającego produkty w opakowaniach wielomateriałowych.

Poziom odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych w danym roku kalendarzowym stanowi wyrażona w procentach wartość ilorazu masy odpadów opakowaniowych poddanych odpowiednio odzyskowi lub recyklingowi w tym roku oraz masy wprowadzonych do obrotu opakowań w poprzednim roku kalendarzowym.

Wprowadzający produkty w opakowaniach, który rozpoczyna działalność gospodarczą w danym roku kalendarzowym, oblicza poziom odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych za ten rok w stosunku do masy wprowadzonych przez siebie do obrotu opakowań w tym roku.

²² Ustawa z dnia 12 października 2017 roku o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz innych ustaw (Dz.U. 2017. poz. 2056).

Organizacja odzysku opakowań jest obowiązana uwzględnić w osiągniętych poziomach recyklingu dla poszczególnych rodzajów opakowań, o których mowa w załączniku nr 1 do ustawy²³, odpady opakowaniowe pochodzące z gospodarstw domowych co najmniej w wysokości określonej zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie ust. 5.5. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, roczne poziomy recyklingu odpadów opakowaniowych pochodzących z gospodarstw domowych, które organizacja odzysku opakowań jest obowiązana uwzględniać w osiągniętych poziomach recyklingu odpadów opakowaniowych, biorąc pod uwagę potrzebę stopniowego tworzenia krajowego systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, zwiększenia jego efektywności oraz konieczność realizacji zobowiązań międzynarodowych.

Tabela 1. Docelowy poziom odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych

Poz.	Odpady opakowaniowe powstałe z:	Poziom w % ¹⁾	
		odzysk	recykling ²⁾
1	opakowań razem ³⁾	61	56
2	opakowań z tworzyw sztucznych	-	23,5
3	opakowań z aluminium	-	51
4	opakowań ze stali, w tym z blachy stalowej, oraz z pozostałych metali	-	51
5	opakowań z papieru i tektury	-	61
6	opakowań ze szkła	-	61
7	opakowań z drewna	-	16
8	opakowań wielomateriałowych	-	poziom określony zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 25 ust. 4
9	pozostałych opakowań	-	-

objaśnienia:

¹⁾ Nie dotyczy opakowań mających bezpośredni kontakt z produktami leczniczymi określonymi w przepisach ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz.U. z 2017 r. poz. 2142 i 2003 oraz z 2017 r. poz. 1015 i 1200).

²⁾ W przypadku opakowań środków niebezpiecznych, w tym środków ochrony roślin, poziom określony zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 25 ust. 4.

³⁾ Dotyczy sumy wszystkich opakowań wymienionych w poz. 2-9.

Źródło: Załączniki do ustawy z dnia 12 października 2017 r (poz. 2056) Załącznik nr 1.

²³ Ustawa z dnia 12 października 2017 roku o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz innych ustaw (Dz.U. 2017 poz. 2056).

Odzysk opakowań powinien być zorganizowany w taki sposób, aby spełniał następujące warunki:

- 1) wykonywać działalność gospodarczą w formie spółki akcyjnej;
- 2) wykonywać wyłącznie działalność gospodarczą związaną z organizowaniem, zarządzaniem lub prowadzeniem przedsięwzięć związanych z odzyskiem, w tym recyklingiem odpadów, oraz finansowaniem publicznych kampanii edukacyjnych;
- 3) zawierać w swej nazwie oznaczenie „organizacja odzysku opakowań”;
- 4) posiadać wymagany przepisami ustawy kapitał zakładowy²⁴.

6.8. Opłata produktowa i recyklingowa

Ustawa z dnia 12 października 2017 roku²⁵ podaje zasady naliczania opłaty produktowej i recyklingowej. „Opłata produktowa jest obliczana na koniec roku kalendarzowego. Maksymalna stawka opłaty produktowej dla opakowań wynosi 4,50 zł za 1 kg. Wprowadzający produkty w opakowaniach oraz organizacja odzysku opakowań, którzy nie wykonali obowiązku odzysku lub recyklingu, są obowiązani wnieść opłatę produktową obliczoną oddzielnie w przypadku nieosiągnięcia wymaganego poziomu:

- recyklingu, w tym recyklingu dla wszystkich opakowań razem,
- odzysku.

Podstawę obliczenia opłaty produktowej stanowi masa w kilogramach opakowań danego rodzaju, w których produkty zostały wprowadzone do obrotu. Opłata produktowa jest wnoszona na odrębny rachunek bankowy prowadzony przez marszałka województwa do dnia 15 marca roku następującego po roku kalendarzowym, którego opłata dotyczy.

Przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego, w której są oferowane lekkie torby na zakupy z tworzywa sztucznego przeznaczone do pakowania produktów oferowanych w tej jednostce, jest obowiązany pobrać opłatę recyklingową od nabywającego

²⁴ Ustawa z dnia 11 maja 2001 roku o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz opłacie produktowej (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 1478).

²⁵ Ustawa z dnia 12 października 2017 roku o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz innych ustaw (Dz.U. 2017. poz. 2056).

lekką torbę na zakupy z tworzywa sztucznego. Opłaty recyklingowej nie pobiera się od nabywającego bardzo lekką torbę na zakupy z tworzywa sztucznego. Pobrana opłata recyklingowa jest wnoszona na odrębny rachunek bankowy prowadzony przez marszałka województwa do dnia 15 marca roku następującego po roku kalendarzowym, w którym została pobrana. W przypadku gdy przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego nie wniósł, pobranej od nabywających lekkie torby na zakupy z tworzywa sztucznego, opłaty recyklingowej albo wniósł opłatę niższą od należnej, marszałek województwa ustala, w drodze decyzji, wysokość zaległości z tytułu opłaty recyklingowej, stosując stawkę opłaty obowiązującą w roku kalendarzowym, w którym ten przedsiębiorca był obowiązany pobrać opłatę recyklingową.

6.9. Podsumowanie

Gospodarkę opakowaniami i odpadami opakowaniowymi w Polsce regulują odpowiednie akty prawne²⁶, w myśl których zarówno opakowanie jak i odpady opakowaniowe na etapie procesu produkcyjnego wprowadzania do obrotu, dystrybucji i przetwarzania, nie powinny szkodliwie oddziaływać na środowisko.

Bibliografia

- Dudziak A, Piekarski W., Stoma A., Kuranc A., Baryła-Paśnik M., *Rynek opakowań w logistyce w aspekcie ekonomiczno-prawnym*, „Logistyka” 2014, 6(1), 40-46.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/720 z dnia 29 kwietnia 2015 roku zmieniająca dyrektywę 94/62/WE w odniesieniu do zmniejszenia zużycia lekkich plastikowych toreb na zakupy (Dz.Urz. WEL 115 z. 06.05 2015, s. 11).
- Dyrektywa 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) z dnia 20 grudnia 2014 roku w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych (Dz.Urz. WEL 365 z 31.12.1994 s. 10, z późn. zm.).

²⁶ Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 roku o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz.U. 2013. poz. 888). Ustawa z dnia 12 października 2017 roku o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz innych ustaw (Dz.U. 2017. poz. 2056).

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 roku, ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów (Dz.Urz. UE L. 309 z 24.11.2009, s. 7).
- Jakowski S., *Analiza czynników wpływających na rozwój przemysłu opakowań w Polsce*, „Opakowania” 2002, nr 8, s. 20-22.
- Jerzyk E., *Nowoczesne opakowanie – design, funkcjonalność i informacje*, „Opakowanie” 2006, nr 2, s. 24.
- Korzeniowski A., Skrzypek M., Szyszko G., *Opakowania w systemach logistycznych*, Wydawnictwo ILiM, Poznań 2001.
- Korzeń Z., *Ekologistyka*, Wydawnictwo ILiM, Poznań 2001.
- Kuboń M., *Koszty gospodarki opakowaniami w gospodarstwach o różnym typie produkcji rolniczej*, „Inżynieria Rolnicza” 2008, 4(102), s. 431-438.
- Kuboń M., Kurzawski D., *Gospodarka odpadami opakowaniowymi na przykładzie wybranych gospodarstw Polski Południowej*, „Inżynieria Rolnicza” 2013, 2(143), t. 1, s. 201-213.
- Lisińska-Kuśnierz M., Ucherek M., *Postęp techniczny w opakowalnictwie*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Kraków 2003.
- PN-0-9700:97 Opakowania. Terminologia.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2017 roku w sprawie stawki opłaty recyklingowe (Dz.U. 2017 poz. 2389).
- Styś T., Foks R., *System gospodarowania odpadami opakowaniowymi w Polsce. Perspektywa zamknięcia obiegu. Raport*, Wydawnictwo Instytutu Sobieskiego, Warszawa 2016.
- Świętecka D., Podsiadło H., *Wymagania stawiane opakowaniom do produktów spożywczych i metody badania tych opakowań*, „Opakowanie” 2007, nr 9, s. 50-55.
- Tkaczyk S., *Stan aktualny i trendy w opakowalnictwie*, [w:] *Towaroznawstwo – opakowania – logistyka*, red. Z. Foltynowicz, J. Jasiczek, G. Szymczak, AE, Poznań 2008.
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 roku o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz opłacie produktowej (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 1478).
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 roku o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz.U. 2013. poz. 888).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz.U. 2013 poz. 21).
- Ustawa z dnia 20 sierpnia 2002 roku o systemie zgodności (Dz.U. 2002 nr 166 poz. 1360).
- Ustawa z dnia 12 października 2017 roku o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2017 poz. 2056).

Packaging innovation and packaging waste management to the law provisions

Abstract: The growing production of a diverse range of food and industrial goods forces us to look for innovative packaging solutions. Innovation on the packaging market is becoming increasingly important, especially in the light of recent development programs for the Polish economy. Competition for customers means that packaging ceases to be just a material covering the product and becomes an attractive "silent seller". The basic requirements for packaging from point of view of the environmental protection related to compliance with the "4R" principle: reduction, reuse, recover, recycling. The management of packaging and packaging waste in Poland is regulated by appropriate legislation acts, according to which both packaging and packaging waste at the stage of production, distribution and recycling should be not negatively affected the quality of the environment.

Keywords: *innovations, packaging, packaging waste, legislation acts*